Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (třetího senátu)

11. dubna 2013 *

„Nařízení (ES) č. 44/2001 — Článek 1 odst. 1 a čl. 6 bod 1 — Pojem ‚občanské a obchodní věci' — Platba uskutečněná státní entitou bez právního důvodu — Vymáhání vrácení této platby v soudním řízení — Příslušnost soudu založená na věcných souvislostech — Úzké spojení právních nároků — Žalovaný, který má bydliště ve třetím státě"

Ve věci C-645/11,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Bundesgerichtshof (Německo) ze dne 18. listopadu 2011, došlým Soudnímu dvoru dne 16. prosince 2011, v řízení

Land Berlin

proti

Ellen Mirjam Sapir,

Michaelovi J. Bussemu,

Mirjam M. Birgansky,

Gideonu Rumneyovi,

Benjaminu Ben-Zadokovi,

Heddě Brown,

SOUDNÍ DVŮR (třetí senát),

ve složení M. Ilešič, předseda senátu, E. Jarašiūnas, A. Ó Caoimh, C. Toader (zpravodajka) a C. G. Fernlund, soudci,

generální advokátka: V. Trstenjak,

vedoucí soudní kanceláře: A. Calot Escobar,

s přihlédnutím k písemné části řízení,

s ohledem na vyjádření předložená:

— za německou vládu K. Petersen, jako zmocněnkyní,

* Jednací jazyk: němčina.

— za portugalskou vládu L. Inez Fernandesem a S. Nunes de Almeida, jako zmocněnci,

— za Evropskou komisi M. Wilderspinem a W. Bogensbergerem, jako zmocněnci,

po vyslechnutí stanoviska generální advokátky na jednání konaném dne 28. listopadu 2012,

vydává tento

Rozsudek

1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu čl. 1 odst. 1 a čl. 6 bodu 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. L 12, s. 1; Zvl. vyd. 02/12, s. 27).

2 Tato žádost byla podána v rámci sporu mezi Spolkovou zemí Berlín a E. M. Sapir, M. J. Bussem, M. M. Birgansky, G. Rumneyem, B. Ben-Zadokem a H. Brown, jakož i pěti dalšími osobami, o vrácení přeplatku zaplaceného omylem v rámci správního řízení o náhradě škody způsobené ztrátou pozemkového majetku při pronásledování národněsocialistickým režimem.

Právní rámec

Unijní právo

Nařízení č. 44/2001

3 Body 7 až 9 a 11 odůvodnění nařízení č. 44/2001 zní takto:

„(7) Oblast působnosti tohoto nařízení by měla zahrnovat všechny hlavní věci spadající do oblasti občanského a obchodního práva kromě určitých přesně stanovených záležitostí.

(8) Mezi řízeními, na něž se toto nařízení vztahuje, a územími členských států, pro která je toto nařízení závazné, musí existovat vztah. Proto by společná pravidla pro určení příslušnosti měla být v zásadě používána v případech, kdy má žalovaný bydliště v některém z těchto členských států.

(9) Žalovaný, který nemá bydliště v některém z členských států, je především subjektem vnitrostátních pravidel pro určení příslušnosti použitelných na území členského státu, kde se koná řízení, a žalovaný, který má bydliště v některém ze členských států, pro který toto nařízení není závazné, by měl nadále podléhat [úmluvě ze dne 27. září 1968 o příslušnosti a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Úř. věst. 1972, L 299, s. 32, dále jen ‚Bruselská úmluva‘)].

[…]

(11) Pravidla pro určení příslušnosti musí být vysoce předvídatelná a založená na zásadě, podle které je příslušnost obecně založena na místě bydliště žalovaného, a musí být na tomto základě vždy určitelná [příslušnost na tomto základě musí být dána vždy], kromě několika přesně určených případů, kdy předmět sporu nebo smluvní volnost stran opravňuje k použití odlišného určujícího hlediska [hraničního určovatele]. Sídlo právnické osoby musí být v nařízení samostatně vymezeno tak, aby společná pravidla byla přehlednější a zamezilo se sporům o příslušnost.“

4 Článek 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001 vymezuje věcnou působnost tohoto nařízení následujícím způsobem:

„Toto nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se zejména na věci daňové, celní a správní.“

5 Obecná ustanovení o příslušnosti týkající se žalob podaných proti osobě s bydlištěm na území Evropské unie jsou stanovena v článcích 2 a 3 tohoto nařízení, která jsou součástí oddílu 1 kapitoly II tohoto nařízení, nadepsaného „Obecná ustanovení“.

6 Článek 2 odst. 1 uvedeného nařízení zní:

„Nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.“

7 Článek 3 odst. 1 téhož nařízení stanoví:

„Osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, mohou být u soudů jiného členského státu žalovány pouze na základě pravidel stanovených v oddílech 2 až 7 této kapitoly.“

8 Pokud jde o žaloby podané proti osobě s bydlištěm na území třetího státu, čl. 4 odst. 1 nařízení č. 44/2001, který se rovněž nachází v oddíle 1 kapitoly II tohoto nařízení, stanoví:

„Nemá-li žalovaný bydliště na území některého členského státu, určuje se příslušnost soudů každého členského státu podle jeho vlastních právních předpisů, s výhradou článků 22 a 23.“

9 Článek 5 a čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001, které jsou součástí oddílu 2 kapitoly II tohoto nařízení, nadepsaného „Zvláštní příslušnost“, zní takto:

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována:

[…]“

„Osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být též žalována:

1) je-li žalováno více osob společně, u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních.“

Německé právo

10 Ve věci v původním řízení se použijí ustanovení zákona o úpravě nevyřešených majetkových otázek (Gesetz zur Regelung offener Vermögensfragen, dále jen „Vermögensgesetz“) a zákona o přednosti investic v případě nároků na zpětný převod podle zákona o úpravě nevyřešených majetkových otázek (Gesetz über den Vorrang für Investitionen bei Rückübertragungsansprüchen nach dem Vermögensgesetz, dále jen „Investitionsvorranggesetz“).

11 Působnost Vermögensgesetz je vymezena v jeho § 1 odst. 1 a 6, který stanoví:

„Tento zákon upravuje majetkoprávní nároky týkající se majetku, který […] byl vyvlastněn bez náhrady a byl převeden do národního vlastnictví […]

[...]

Tento zákon se použije přiměřeně na majetkoprávní nároky občanů a sdružení, která byla v období od 30. ledna 1933 do 8. května 1945 pronásledována z rasových, politických, náboženských nebo ideologických důvodů, a z toho důvodu přišla o majetek v důsledku nuceného prodeje, vyvlastnění nebo jiným způsobem […]“

12 Ustanovení § 3 odst. 1 Vermögensgesetz, které se týká zpětného převedení majetku, stanoví:

„Majetek, který podléhal opatřením ve smyslu § 1 tohoto zákona a byl převeden do národního vlastnictví nebo prodán třetím osobám, musí být na žádost oprávněné osoby převeden zpět, ledaže je to vyloučeno. […]“

13 Aby se zabránilo tomu, že takové nároky již nebude možné účinně vymáhat z důvodu nabytí části dotyčného majetku v dobré víře a osvobozeného od břemene, které je s ním spojeno, zavedl § 3 odst. 3 Vermögensgesetz zákaz zcizovat budovy, které jsou předmětem návrhu na zpětné převedení na základě tohoto zákona.

14 Investitionsvorranggesetz stanoví výjimku z těchto zásad, aby nebyly znemožněny nezbytné investice v nových spolkových zemích z důvodu zákazu prodávat investorovi budovy, pro které byly zaregistrovány návrhy na zpětné převedení na základě Vermögensgesetz.

15 Ustanovení § 1 Investitionsvorranggesetz tak stanoví:

„Pozemky […], které jsou nebo mohou být předmětem nároků na zpětný převod podle Vermögensgesetz, mohou být zcela nebo zčásti použity pro zvláštní investiční účely v souladu s následujícími ustanoveními. Oprávněná osoba v těchto případech obdrží vyrovnání podle tohoto zákona.“

16 Ustanovení § 16 odst. 1 Investitionsvorranggesetz stanoví, že „pokud […] nelze majetek převést zpět, může každá oprávněná osoba po zjištění nebo prokázání svého oprávnění […] požadovat zaplacení peněžité částky odpovídající všem peněžitým plněním ze smlouvy, které připadají na majetek, kterého se domáhá. O tomto nároku bude rozhodnuto […] rozhodnutím úřadu nebo zemského úřadu příslušného pro úpravu nevyřešených majetkových otázek. Pokud nebylo dosaženo výtěžku […] [nebo] je tento výtěžek nižší než tržní hodnota, jakou má majetek v době, kdy se stane rozhodnutí o přednosti investice vykonatelným, […] může se oprávněná osoba ve lhůtě jednoho roku […] soudně domáhat zaplacení tržní ceny“.

Spor v původním řízení a předběžné otázky

17 Julius Busse byl vlastníkem pozemku nacházejícího se na území, které bylo dříve součástí Východního Berlína. V období národně socialistického režimu byl tímto režimem pronásledován a v roce 1938 musel pozemek prodat třetí osobě. Tento pozemek byl později vyvlastněn Německou demokratickou republikou a sloučen s jinými státními pozemky. Takto vzniklý pozemkový celek přešel po znovusjednocení Německa zčásti do majetku spolkové země Berlín a zčásti do majetku Spolkové republiky Německo.

18 Dne 5. září 1990 zažádalo podle Vermögensgesetz prvních deset žalovaných v původním řízení, mezi nimiž mají E. M. Sapir a M. Birgansky, jakož i G. Rumney a B. Ben-Zadok bydliště v Izraeli, J. Busse ve Spojeném království a H. Brown ve Španělsku, jakožto právní nástupci původního vlastníka, o zpětný převod části tohoto pozemkového celku, která mu dříve náležela.

19 V roce 1997 Spolková země Berlín a Spolková republika Německo využily ustanovení § 1 Investitionsvorranggesetz a prodaly investorovi celý pozemkový celek, který vznikl výše uvedeným sloučením pozemků.

20 Po tomto prodeji příslušný orgán konstatoval, že podle vnitrostátních právních předpisů nemůže prvních deset žalovaných v původním řízení požadovat převedení pozemku zpět, ale mají nárok na to, aby jim byl poměrným dílem rozdělen výtěžek z prodeje pozemkového celku, či dokonce tržní hodnota nemovitosti. Tento orgán spolkové zemi Berlín, žalobkyni v původním řízení, nařídil, aby prvním deseti žalovaným v původním řízení vydala část výtěžku z prodeje odpovídající podílu pozemku Julia Busseho na pozemkovém celku.

21 Nicméně při realizaci této výplaty se Spolková země Berlín, která jednala rovněž na účet Spolkové republiky Německo, dopustila chyby. Poukázala totiž mimoděk advokátovi, který zastupoval prvních deset žalovaných v původním řízení, celkovou částku kupní ceny, kterou tento advokát rozdělil mezi tyto žalované.

22 Spolková země Berlín požaduje v původním řízení od žalovaných vrácení přeplatku, který vyčíslila na 2,5 milionů eur. Podala u Landgericht Berlin žalobu proti prvním deseti žalovaným jakožto právním nástupcům Julia Busseho pro bezdůvodné obohacení, jakož i proti advokátovi pověřeného jejich zastupováním, který je jedenáctým žalovaným v původním řízení, z důvodu protiprávního jednání.

23 Uvedení žalovaní v původním řízení proti této žalobě namítali, že Landgericht Berlin nemá mezinárodní příslušnost, která by mu umožňovala rozhodnout o žalovaných v původním řízení s bydlištěm ve Spojeném království, Španělsku a Izraeli, a sice E. M. Sapir, J. Bussem, M. Birgansky, G. Rumneyovi a B. Ben-Zadokovi, jakož i H. Brown.

24 Tvrdí dále, že mohou požadovat platbu částky převyšující podíl z výtěžku z prodeje, který jím náleží, neboť tento výtěžek je nižší než tržní hodnota pozemku, který náležel Juliu Bussemu. Domnívají se, že žaloba je proto neopodstatněná.

25 Landgericht Berlin dílčím rozsudkem odmítl žalobu spolkové země Berlín jakožto nepřípustnou ve vztahu k žalovaným v původním řízení s bydlištěm ve Spojeném království, Španělsku a Izraeli. Odvolání Spolkové země Berlín rovněž nebylo vyhověno.

26 Odvolací soud měl totiž v tomto ohledu za to, že není dána mezinárodní příslušnost německých soudů pro rozhodnutí o žalobě podané proti E. M. Sapir, M. J. Bussemu, M. M. Birgansky, G. Rumneyovi a B. Ben-Zadokovi, jakož i H. Brown. Podle uvedeného soudu se tento spor netýká občanské věci ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001, nýbrž jde o spor veřejnoprávní, na který se uvedené nařízení nepoužije.

27 Opravným prostředkem „Revision“ zamýšlí žalobkyně v původním řízení dosáhnout toho, aby Landgericht Berlin rozhodl o jejích nárocích ve věci samé, a to včetně nároků vůči těmto žalovaným v původním řízení.

28 Za těchto podmínek se Bundesgerichtshof rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Je požadavek na vrácení platby uskutečněné bez právního důvodu občanskou věcí ve smyslu čl. 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001 i tehdy, je-li spolkové zemi určitým orgánem nařízeno vyplatit za účelem odškodnění část výtěžku z prodeje pozemků na základě kupní smlouvy poškozenému, ale ta mu místo toho omylem poukáže celou částku kupní ceny?

2) Existuje potřebné úzké spojení několika právních nároků podle čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 i tehdy, odvolávají-li se žalovaní na další nároky na odškodnění, o nichž lze rozhodnout pouze společně?

3) Je čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 použitelný i na žalované, kteří nemají bydliště v Evropské unii? Pokud ano, platí to i tehdy, jestliže by mohlo být ve státě bydliště žalovaného na základě dvoustranné úmluvy uzavřené se státem, v němž bylo vydáno rozhodnutí, odepřeno uznání rozsudku z důvodu nepříslušnosti soudu, který jej vydal?“

K předběžným otázkám

K první otázce

29 Podstatou první otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že pojem „občanské a obchodní věci“ zahrnuje žalobu na vydání bezdůvodného obohacení v případě, kdy bylo orgánu veřejné moci nařízeno orgánem zřízeným zákonem o odškodnění za pronásledování totalitním režimem, aby vyplatil poškozené osobě z titulu odškodnění část výtěžku z prodeje pozemků, ale tento orgán zaplatil této osobě omylem celou částku kupní ceny a následně se u soudu domáhá vydání bezdůvodného obohacení.

30 Bundesgerichtshof v předkládacím rozhodnutí uvádí, že pochybnosti, které má v tomto ohledu, vyplývají z několika faktorů. Zaprvé se podle tohoto soudu jedná o vrácení částky peněz, kterou spolková země Berlín omylem vyplatila žalovaným v původním řízení, přičemž toto vrácení se řídí ustanovením o vydání bezdůvodného obohacení, jež je upraveno v § 812 odst. 1 německého občanského zákoníku, podle kterého je každý příjemce platby uskutečněné bez právního důvodu povinen tuto platbu vrátit. Zadruhé nebyl důvodem platby právní úkon spolkové země Berlín, která jednala jako právnická osoba podléhající soukromému právu, ale správní řízení.

31 Úvodem je třeba připomenout, že jelikož nařízení č. 44/2001 nyní ve vztazích mezi členskými státy nahrazuje Bruselskou úmluvu, platí výklad této úmluvy podaný Soudním dvorem i pro toto nařízení, pokud je možno považovat jeho ustanovení a ustanovení Bruselské úmluvy za rovnocenná (viz zejména rozsudek ze dne 18. října 2011, Realchemie Nederland, C-406/09, Sb. rozh. s. I-9773, bod 38 a citovaná judikatura).

32 V tomto ohledu je třeba konstatovat, že působnost nařízení č. 44/2001 je stejně jako působnost Bruselské úmluvy omezena na pojem „občanské a obchodní věci“. Z ustálené judikatury Soudního dvora vyplývá, že tato působnost je vymezena hlavně z důvodu prvků, které charakterizují povahu právních vztahů mezi účastníky sporu nebo předmět tohoto sporu (viz zejména rozsudek ze dne 15. února 2007, Lechouritou a další, C-292/05, Sb. rozh. s. I-1519, bod 30 a citovaná judikatura).

33 Soudní dvůr tak měl za to, že ačkoliv určité spory mezi veřejným orgánem a osobou soukromého práva mohou spadat do působnosti nařízení č. 44/2001, je tomu jinak, jestliže veřejný orgán jedná v rámci výkonu veřejné moci (v tomto smyslu viz zejména rozsudky ze dne 28. dubna 2009, Apostolides, C-420/07, Sb. rozh. s. I-3571, bod 43, jakož i citovaná judikatura, a ze dne 19. července 2012, Mahamdia, C-154/11, bod 56).

34 Pro určení, zda tomu tak je v takovém sporu, jako je spor v původním řízení, je tedy třeba přezkoumat základ a podmínky výkonu podané žaloby (v tomto smyslu viz rozsudky ze dne 14. listopadu 2002, Baten, C-271/00, Recueil, s. I-10489, bod 31, a ze dne 15. května 2003, Préservatrice foncière TIARD, C-266/01, Recueil, s. I-4867, bod 23).

35 V tomto ohledu je třeba konstatovat, jak zdůrazňuje předkládající soud, že právo na náhradu, které je základem žaloby podané v původním řízení, se zakládá na vnitrostátních ustanoveních, v projednávané věci na Vermögensgesetz a Investitionsvorranggesetz, která se týkají odškodnění obětí národně socialistického režimu a jsou totožná pro každého vlastníka nemovitostí zatížených restitučními nároky. Ukládají totiž stejnou povinnost odškodnění bez ohledu na to, zda je vlastníkem zatíženého majetku soukromá osoba nebo státní entita.

36 Jak navíc vyplývá ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce, správní řízení, které se týká nároků poškozených osob na odškodnění, je totožné bez ohledu na postavení dotyčného vlastníka. Kromě toho v rámci tohoto řízení nemá uvedený vlastník, ať již jde o osobu soukromého práva nebo veřejný orgán, žádné výhody při rozhodnutí o určení restitučních nároků poškozené osoby.

37 Dále je třeba uvést, že žaloba v původním řízení se týká vrácení přeplatku zaplaceného omylem spolkovou zemí Berlín při plnění nároků poškozených osob na platbu. Vrácení tohoto přeplatku zaprvé není součástí správního řízení stanoveného Vermögensgesetz a Investitionsvorranggesetz. Zadruhé k dosažení vrácení přeplatku musí vlastník, ať již jde o osobu soukromého práva nebo veřejný orgán, žalovat poškozené osoby před civilními soudy. Právním základem uvedeného vrácení jsou navíc pravidla stanovená v § 812 odst. 1 německého občanského zákoníku, která se týkají vydání bezdůvodného obohacení.

38 S ohledem na všechny výše uvedené úvahy je třeba na první otázku odpovědět, že čl. 1 odst. 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že pojem „občanské a obchodní věci“ zahrnuje žalobu na vydání bezdůvodného obohacení v případě, kdy bylo orgánu veřejné moci nařízeno orgánem zřízeným zákonem o odškodnění za pronásledování totalitním režimem, aby vyplatil poškozené osobě z titulu odškodnění část výtěžku z prodeje pozemků, ale tento orgán zaplatil této osobě omylem celou částku kupní ceny a následně se u soudu domáhá vydání bezdůvodného obohacení.

Ke druhé otázce

39 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že existuje úzké spojení ve smyslu tohoto ustanovení mezi žalobami podanými proti několika žalovaným s bydlištěm na území jiných členských států v případě, kdy tito žalovaní za okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, namítají, že mají další nároky na odškodnění, o nichž je nezbytné rozhodnout společně.

40 Pravidlo pro určení příslušnosti uvedené v čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 stanoví, že je-li žalováno více osob společně, může být kterákoli z těchto osob žalována u soudu místa, kde má bydliště některý ze žalovaných, za předpokladu, že právní nároky jsou spojeny tak úzce, že je účelné je vyšetřit a rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo vydání vzájemně si odporujících rozhodnutí v oddělených řízeních (viz rozsudek ze dne 1. prosince 2011, Painer, C-145/10, Sb. rozh. s. I-12533, bod 73).

41 Toto zvláštní pravidlo, které se odchyluje od zásady zakotvené v článku 2 uvedeného nařízení, podle které je příslušnost založena na místě bydliště žalovaného, je třeba vykládat restriktivně v tom smyslu, že neumožňuje výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané v témže nařízení (viz výše uvedený rozsudek Painer, bod 74 a citovaná judikatura).

42 Pro použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 je třeba ověřit, zda existuje mezi jednotlivými žalobami podanými týmž žalobcem proti různým žalovaným takový vztah souvislosti, aby bylo účelné rozhodnout o nich společně, aby se zabránilo možnosti dojít v oddělených řízeních k protichůdným soudním rozhodnutím (viz rozsudek ze dne 11. října 2007, Freeport, C-98/06, Sb. rozh. s. I-8319, bod 39 a citovaná judikatura).

43 Pokud jde o tento vztah souvislosti, Soudní dvůr rozhodl, že aby byla rozhodnutí považována za navzájem si odporující, nestačí, že existuje rozdíl v řešení sporu, ale je rovněž třeba, aby tento rozdíl spadal do rámce téže skutkové a právní situace (viz výše uvedené rozsudky Freeport, bod 40, a Painer, bod 79).

44 V tomto ohledu je třeba upřesnit, že ze znění čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 nevyplývá, že by totožnost právních základů žalob podaných proti různým žalovaným byla součástí podmínek stanovených pro použití tohoto ustanovení. Taková totožnost je pouze jedním z dalších relevantních faktorů (viz výše uvedený rozsudek Painer, body 76 a 80).

45 V rámci projednávané věci je třeba konstatovat, že žaloby v původním řízení, které se zakládají na bezdůvodném obohacení, a pokud jde o jedenáctého žalovaného, na protiprávním jednání, a důvody na obranu uplatněné proti těmto žalobám prvními deseti žalovanými, které zase vycházejí z dalších nároků na odškodnění, vyplývají z téhož skutkového a právního stavu, a sice nároku na odškodnění přiznaného prvním deseti žalovaným v původním řízení na základě Vermögensgesetz a Investitionsvorranggesetz, jakož i převodu sporné částky, který spolková země Berlín omylem uskutečnila ve prospěch těchto žalovaných.

46 Kromě toho, jak zdůraznila německá vláda, jako právní důvod platby, který mohou uplatnit žalovaní v původním řízení k odůvodnění obdrženého přeplatku, přichází v úvahu pouze nárok podle Vermögensgesetz a Investitionsvorranggesetz, což rovněž vyžaduje pro všechny žalované posouzení podle téhož skutkového a právního stavu. Dále je třeba zohlednit skutečnost, že posouzení právního základu důvodů na obranu, jejichž předmětem jsou nároky na dodatečné odškodnění, představuje předběžnou otázkou ve vztahu k žalobám v původním řízení v tom smyslu, že opodstatněnost těchto žalob závisí na existenci či neexistenci uvedených nároků na odškodnění.

47 Tato jednotnost existuje, i když se právní základ uplatněný na podporu žaloby proti jedenáctému žalovanému v původním řízení liší od právního základu žaloby podané proti prvním deseti žalovaným. Jak totiž zdůraznila generální advokátka v bodě 99 stanoviska, všechny nároky obsažené v různých návrzích sledují ve věci v původním řízení tentýž zájem, a sice vrácení chybně poukázané částky.

48 S ohledem na výše uvedené úvahy je třeba na druhou otázku odpovědět, že čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že existuje úzké spojení ve smyslu tohoto ustanovení mezi žalobami podanými proti několika žalovaným s bydlištěm na území jiných členských států v případě, kdy tito žalovaní za okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, namítají, že mají další nároky na odškodnění, o nichž je nezbytné rozhodnout společně.

Ke třetí otázce

49 Podstatou první části třetí otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 vykládán v tom smyslu, že se použije na žalované, kteří nemají bydliště na území některého členského státu, jestliže jsou žalováni v rámci žaloby podané proti několika žalovaným, mezi nimiž se rovněž nacházejí osoby s bydlištěm v Unii.

50 Úvodem je třeba zdůraznit, že tato třetí otázka se týká E. M. Sapir a M. Birgansky, jakož i G. Rumneye a B. Ben-Zadoka, kteří mají bydliště v Izraeli.

51 Pro účely odpovědi na tuto otázku je tedy třeba určit, zda je existence bydliště dalšího žalovaného na území jiného členského státu podmínkou pro použití čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001.

52 V tomto ohledu je třeba zaprvé konstatovat, že pokud jde o osoby, na které se použije nařízení č. 44/2001, z úvodní části čl. 6 bodu 1 tohoto nařízení vyplývá, že má být vykládána ve spojení s článkem 5 uvedeného nařízení, který výslovně odkazuje na žalované, kteří mají bydliště na území Unie.

53 Zadruhé je třeba připomenout, že z ustálené judikatury vyplývá, že čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 uvádí zvláštní pravidlo, které je vykládáno úzce v tom smyslu, že nedovoluje výklad, který přesahuje případy výslovně předvídané v témže nařízení (v tomto smyslu viz výše uvedený rozsudek Freeport, bod 35 a citovaná judikatura).

54 Zatřetí je třeba uvést, že čl. 4 odst. 1 nařízení č. 44/2001 obsahuje výslovné ustanovení, které vyčerpávajícím způsobem upravuje otázku osob, jejichž bydliště se nenachází na území Unie, když stanoví, že v souladu s bodem 9 odůvodnění tohoto nařízení se příslušnost pro tyto osoby určuje v každém členském státě podle jeho vlastních právních předpisů, s výhradou článků 22 a 23 uvedeného nařízení. Je nesporné, že žádné z těchto dvou ustanovení, která se týkají výlučné příslušnosti v určitých taxativně vyjmenovaných věcech a ujednání o příslušnosti na základě dohody uzavřené mezi stranami, není ve věci v původním řízení použitelné.

55 Z toho vyplývá, že aby mohl být na základě čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 žalován další žalovaný u soudu některého členského státu, je nezbytné, aby měl bydliště na území jiného členského státu.

56 Za těchto podmínek je třeba na třetí otázku odpovědět, že čl. 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že se nepoužije na žalované, kteří nemají bydliště na území některého členského státu, jestliže jsou žalováni v rámci žaloby podané proti několika žalovaným, mezi nimiž se rovněž nacházejí osoby s bydlištěm v Unii.

57 S ohledem na zápornou odpověď na první část třetí otázky není třeba odpovídat na druhou část této otázky, jelikož ze žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce vyplývá, že tato otázka byla položena výlučně pro případ kladné odpovědi na otázku týkající se použitelnosti čl. 6 bodu 1 nařízení č. 44/2001 na žalované, kteří nemají bydliště na území Unie.

K nákladům řízení

58 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (třetí senát) rozhodl takto:

1) **Článek 1 odst. 1 nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech musí být vykládán v tom smyslu, že pojem „občanské a obchodní věci“ zahrnuje žalobu na vydání bezdůvodného obohacení v případě, kdy bylo orgánu veřejné moci nařízeno orgánem zřízeným zákonem o odškodnění za pronásledování totalitním režimem, aby vyplatil poškozené osobě z titulu odškodnění část výtěžku z prodeje pozemků, ale tento orgán zaplatil této osobě omylem celou částku kupní ceny a následně se u soudu domáhá vydání bezdůvodného obohacení.**

2) **Článek 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že existuje úzké spojení ve smyslu tohoto ustanovení mezi žalobami podanými proti několika žalovaným s bydlištěm na území jiných členských států v případě, kdy tito žalovaní za okolností, jako jsou okolnosti věci v původním řízení, namítají, že mají další nároky na odškodnění, o nichž je nezbytné rozhodnout společně.**

3) **Článek 6 bod 1 nařízení č. 44/2001 musí být vykládán v tom smyslu, že se nepoužije na žalované, kteří nemají bydliště na území některého členského státu, jestliže jsou žalováni v rámci žaloby podané proti několika žalovaným, mezi nimiž se rovněž nacházejí osoby s bydlištěm v Evropské unii.**

Podpisy.